

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Herausgeber: Societad Retorumantscha
Band: 5 (1890)

Artikel: La Predgia da Giunfr' Annetta, et ils ögls crègns e fazöl alv da Sar Gianin !
Autor: Mathis, G.
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-177881>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 06.05.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

La Predgia da Giunfr' Annetta,

et

Ils ögls crègns e fazöl alv da Sar Gianin!

L'ultim cumio!

Ün dels ultims dis d'October, del ann 1836, partitan da S. la damaun a bunura, ils trais ultims giuvens. chi eiran gniesus quella sted dal ester, per as divertir, e passer qualche mais dalettaivels, nel sain da lur famiglias, nell'ameda „Engiadina“!

Quatter da lur amihs, chi nun pratchaivan nel ester, als accompagnettan fin „Salvaplauna“ inua tar las „Kinschas“ as fermettan, per baiver auncha insemel ün'ultima mezza dal „Vegl“ „Il magöl dit da ‚Cumio‘“!

„A bun ans vair bain bod, scha plesch'a Dieu“, dschet Sar Duri, ün dels giuvens chi partivan, „que sarò sgür eir l'ultima vouta cha tuchains insemel ils magöls, siand tuots set auncha nubils, perche cura cha nus trais turnarons darcho a S., avais sgür tuots quatter digia chatto la felicitè, nel sench alaig!“

„Na Duri, na mè pü,“ dschet Sar Gianin, il magister da S. quaunt a mè, poust esser sgür, cha cur turnais a chesa, sun auncha nubil, da baratt, giuvinschel, perché eir vus savais, cha l'inviern passo, nus quatter, (cha las mattas haun miss nom „Ils Eterns da S.“), avains fat tar Maschel Giachmin, üna grandiusa, custaivla tschaina cun condiziun cha quel chi da nus quatter as fo spus il prüm, hegia dalun „spus“ dalla pajer, e que nun sarò sgür brich eau, chi sarò il „Cassier“, e poi savais bain eir vus tuots, cha mias finzas nun am permettian simil lusso, e dal pü probabel, cura cha m'accom-

pagnerou al etern pos, avarò il plaschair, da vair mieu vaschè covert da fluors e (craunzs) girlandas!“

„Eir nus, schi eir nus sarons auncha „giuvinschels“, cura cha turnais“, dschet Sar Gianett, (vzand ch'els eiran sulets in stüva, perché il magister nun as ho quintos l'affer il pü important, zieva cha digia daspö ün per anns, giains intuorn, cun la sublima, grandius' *Idea*, da (dresser) stipuler traunter nus quatter ün accord per scrit, inua gürains da nun's marider e cura cha sarons vegls, da viver insemmel, in vair comunissmo, sgür pü containts e pü feliceis, cu con duonnas, las püssas marmuognas e fosas. chi fin ch'ün ais spus peran aungels e vöglian as travuonder d'amur, ed üna vouta maridos, schi's vain per cas da zunft ün pô pü tard u ün po *ilumino* il di zieva s'arsaglian, u bain as faun gniffa per och dis!“

„E poi, pür crajè mieus chers,“ dschet Sar Gian Pitschen, „il pigler duonna hoz in di ais ün affer serio e prievlus, scha per cas la duonna ho be qualche crüzzers pü cu l'hom, schi voul ella porter las chotschas e commander, e pür memma bgerras sun telmaing bain trattas e bain adüsedas, cha nun saun niauncha fer ün spech, ne couscher a dret üna liangia, e dalun maridos as tratta da pigler fantschella, chürunza d'infauts, cuschinunza, cameriera etc.

Schi amihs, cura cha gnis darcho in patria, essans auncha tuots quatter nubils, e pü bod possibel a'T giavüsch, magister; da piner la scrittüra, l'act, inua declarains da ster per saimper „Giuvinshels“ „Libers“ in perpetum, perpetuorum! Usche saja e usche dvainta!“

„Schi! schi: Usche saja e usche dvainta!“ sbregit Sar Gian, „tuots quatter da baratt e libers cur cha turnais!“

Quaista saira, cura cha'ls „Vegls“ saron partieus davent dal Zunft, cha sarons suletts, e cha Maschel Giachmin noss uster, sco saimper dorma sü'l baunch d'pigna signains l'act da „Ginvinschels, guarda bain dal preparar hoz sainza fall, sest Magister!“

Ma che pü bella vita, cu quella cha passains uossa nus quatter!

A tuots festins, publicaziuns, nozzas etc. essans saimper nus ils prüms invidos ils bain-vis e retscherchos, sco eir allas marendas e tschainas, cha nossas cheras, amablas mattas ans regalan, saja „Övs da Pasqua“! Craschaints da Tschinquaisma, marendas da caffels, schocolattas, da liangias involedas, da bacharias e tauntas otras simlas occasiuns!

E saimper graziusas, amiaivlas, amablas, soriaintas sun cun nus quellas fosas, plachas, fin cha essans *giuvinschels*, cha al contrari dalun chi vain dit cha fains scu barba Lucas e'l barba Christoffel,

sun glivros tuots invids a festins e marendas, e podains eir nus sospirand chanter u tschüvler:

„Tuots svanieus sun mieus dalets!“

E poi avais bain vis eir vus cu cha que ais ieu, cun nos bun amih Giöri. Cura cha el e sa spusa (uossa sa duonnna) d'intaunt cha's tramaglaivan, ed eiran poi spus, paraivan (eir d'avaunt la gliend), da vulair duos u trais voutas al di as travuonder *tuot crüih*s dalla grand'amur, e digiá zieva ün ann e mez d'matrimuni tschauntschan da vulair as separer per saimper!

E l'amih Peider!, eir quel, causa cha sa duonna ais gelusa (schigliusa), nun suos-cha niauncha pü gnir nè al caffè, ne a Zunft, e ho uorden da sa „Tenera mited“ da nun ir pü a chanter la dumengia, aint il Cour“, e da ster nel baunch il pü our-a-somm baselgia, pervia cha d'ün temp eira'l ün po „Marus“, da Giunfra Gretigna, e chi aunch'uossa ais chantunza, e plazzeda güst davous ils „Bassists“!

Schi nubils „Ginvinschels“ per saimper, tuots quatter, e cura cha turnais giarons 'containts ed alegers a vossas publicaziuns e nozzas, perchè vus, pür memma as laschaross bain metter nel sach e la molla da mulin a culöz!

Ed uossa, aunz l'Adieu, propuon auncha ün ot „Evviva“, als „Ledigs“, a tuots ils scorts, prudaints e da güdizzi, chi saun s-chivir, las innumbrablas trapplas e latschs, cha quellas graziasas, bellas, furbazzas, fosas, tendan per ans tschüffer, e zieva ans render lur selevs per saimper!“

Ma durante cha'ls magöls sclingiaivan, s'avrit l'üsch d'stüva, e cun la Giunfra „Kinschi“ la graziasa usteria, intret eir Clo S., il vitürin chi mnaiva ils trais viandaunts e lur bagaglio fin a Coira!

„Mieus Signuors“, dschet Clo, „ad ais pü cu ura cha partans, scha vulains arriver quista saira auncha a drettas uras a „Launtsch“, e damaun zieva mez. di ün po bod a Coira; las vias sun noschas e l'ora imnatscha!“

„Aunch'üna mezza, auncha l'ultima“, sbregit Sar Gian „Giunfra Kinschi, auncha üna mezza dal pü *Vegl*, ch'eir Vus Clo bavais cun nus insemmel aunz cu partir!“

Clo, chi ogni vouta ch'el dschand il „Bap-Noss“, dschaiva: „Dons noss paun quotidiana“, guardaiva eir sospirand vers la „Vuc-lina“, e chi daspo lönch soriaiva pü teneramaing als grands ögls blovs, expressivs d'ün buchel della mezza plain d'vin, chi svesse als

ögls nairs da sa duonna, e chi eira eir pü cu persvas, cha per svöder ün da quels buchèls plains dal „Vegl“, il temp nun eira pers, anzi fich bain druvo, as mettet a maisa cun els, ed ün quart d'ura zieva, aviand ils trais viandaunts piglio cumio dallas amablas ustèras, seguint il charr da Clo, inua eiran chargios il sfurzers, ils set amihs s'instradettan, vers la bella romantica montagna „Julia“ u Giülia.

Fin ta'ls ultims prös ils quatter amihs, accompagnettan ils trais amihs chi partivan, e lò piglettan dad els cumio!

Ah! pür lo ils trais viandaunts sentitan la viva, profuonda fadia e tristezza del *ultim Adieu*, all'amêda Vall, del' *Adieu* als amihs sincêrs, cognoschaints del cher lö natal, chi portaivan lur ultims salüds als amos, chi per lur depart, els avaivan laschè a chesa afflits e desolos!

Pür lo els sentittan ch'els nun avaivan pü vusch, cha quella eira soffocheda da lur cours memma plains d'fadia, e cha be lur larmas, e strandschidas al cour füttan „*L'ultim Adieu*“ als buns e sincêrs amihs!

E uschè lönch ch'els podettan as vair, ils set amihs as fettan auncha *Adieus*, cu'ls chappels e fazöls!

E uschè, da quel temp, avaiva lö per il pü l'accompagnamaint als amihs, chi partivan da nossa chera, bell'Engiadina!

„*L'Ultim Cumio!*“

La Guerra, causa l'etêd della fantschella!

La saira, del di cha ils trais viandaunts da S. eiran partieus nella stüva da Zunft, tar Maschel Giachmin, regnaiva ün'insolita quietezza!

Allas nouv, sco saimper, ils Signuors dits „Ils Vegls“ eiran digia tuots partieus, e sün üna maisa faivan be auncha lur partida da „Trisset“ ils quatter giuvens permanents a S.: Sar Gianin, il magister, Sar Gianet, Sar Gian, e Sar Gian Pitschen'

Dalun cha l'ultim dels „Vegls“ füt partieu, Maschel Giachmin, piglet our dalla s-chantschietta trais buttiglias cucunedas, ch'el mettet sün la maisa inua ils quatter faivan la partida, e als dschet:

Lur amihs, chi uossa sun a Launtsch, haun pajo her saira quaistas trais butiglias, per ch'els las baivan qui'insemel quaista

saira, ed eir els bavaron a Launtsch da quaist'ura a lur sandet ed amizizia!

Comoss dall'amiaivla intenziun da lur amihs, ils quatter bavettan las trais bottiglias, e Maschel Giachmin füt invido allas baiver cun els, alla sandet e retuorn dels viandaunts!

Ma digia svödo il seguond magöl, Maschel Giachmin, sentind a gnir sieu solit sön a quell'ura, as mettet sü'l baunch d'pigna, e sco adünna als dschet: „Mieus Signuors, scha haun bsögn da qualchosa, schi las clochas sun tuottas lò in s-chanschietta, cha fatschan il bain da's servir els, e damaun farons poi quint, be als giavüsch da'm clamer, cura cha partan sco faun ogni saira!“

Bain bod zieva, il sonor e vario „grunfler“ da Maschel Giachmin as fet odir, e Sar Gian s'adressant à Sar Magister, al dschet:

E bain „Gister“ hest pinò noss affer, ais l'act tuot in uorden, e podains al signer auncha quista saira?

Na, dschet Sar Gianin, prüma dal dresser he volieu as consulter aunch'üna vouta, e vair scha in tuottas chosas e condiziuns essans bain d'acord „perche crajem pür, taunt „il pigler duonna“, cu ster „Ledig“ sun affers da ota importanza, e chi domandan da gnir bain ponderos e discuss!

Vzais mieus chers, vzais, digia Magister chi balauntscha, ed ais indecis dschet Sar Gian, o, eau savaiva bain, cha güsta tü, chi per uschè dir est stò il prüm a'ns fer la proposta, sarost eir il prüm a „volver chappa“ perchè in tuot est eir saimper il pü sentimentel, ed eir il pü inamurò!

Na Gian, na tü't fallast dschet magister, eau nun am retir zuond bricha, e sun saimper pü cu containt da fer la scrittüra ü act, inua formelmaing declarains da ster libers, megl dit, da nu'ns marider e viver in comunismo, cura cha sarons vegls, perche vus savais bain cha eir finanzielmaing, da nus tuots sun eau quel chi il main pò's impisser a pigler duonna, que chi tuot cuort voul dir, ch'eau sun „pover“!

Ma tuottünna aunz cu dresser ün act da simla importanza, stovains bain ans incler in tuot, e savoir que cha quintains da fer!

Dunque essans bain d'acord, cha fin chi vivan noss genituors vivarons cun quels, e cha zieva, scha Dieu ans prasta vita, vivarons insemel in vair comunismo, sco vain dit chi vivan bgers giuvens „Vegls“ in Ingelterra e America!

Tuot que ais digia sto decis, arcontschieu e apruvo da tuots, dschet Sar Gian, e nun ais pü necessari niencha da'nd tschantscher!

Que vo tuot bain, dschet Sar Magister, ma cura cha sarons poi insemel, quintais cha fatschans êgna economia, ù bain cha mangians in dunzaina, u all'usteria?

Egna economia, êgna economia in tuot, dschettan insemel Sar Gian e Sar Giannet, in chesa nossa mangiains e bavains que cha vulains e chi'ns plèscha, e chi in ogni cas ans cuosta bger main cu manger tar oters!

E per exaimpel „la elev d'murütsch“ scodün da nus and avaro üna, ù bain „bè ün“ saro patrun da quella, dschet Magister, a savais bain eir vus cha pü ù main „ils giuvens Vegls, per usche dir tuots nun aviand duonna, faun poi fich gugent l'amur cun las buotts, ù megl dit: ozan gugent il cundun!

E poi, per fer êgna economia, stovains eir pigler üna buna, „massèra“ chi sapcha bain cuschiner e chi cognuoscha a fuonz l'economia, e per que voul que cha chattans üna duona d'üna tschert eted, e sur tuot fideda in tuot, cha possans in cas, eir la lascher „be ella“ patruna della elev d'murütsch!

Na, mê pü, mê pü, dschet Sar Gian-Pitschen, qualche duona, ù fantschella veglia nun admett cha piglians, tuottas, schi tuottas haun il teribel, sgrischus vizzi della praisa, e sün las frattedas (sco ariva tar mia anda Nuottigna bain suvenz, cun sa veglia fantschella) avessans „tabac“ impè da spezchas e chanella e il guot teribel, culur da caffè, nella manestra!

Que'ns voul in chesa üna persuna giuvna e svelta, trida taunt cha vulais, ma giuvna, e chi nun marmuogna tuotta di, sco faun las veglias tuottas, nischì cha he radschun, di Gian?

Tuot que cha't poss dir in merit, respondet Sar Gianet, in pè da Sar Gian, ais, cha scha la piglians giuvna, eir ch'ella saja trida, da fer temma allas gilinas, impè della poppa in üert, schi tuottünna tū la turmantarost, fin ch'ella vo per sieu fatt, tū cuorrast bain zieva tuottas, parfin zieva la fantschella da Maschel Nuot, chi cun l'ögl dret guarda Bernina, d'intaunt cha cu'l schnester guardla il munt della bes-cha da Samedan, e cha sieu nes violet imnatscha saimper il tschel!

Eau nun hè da't render quint da que cha fatsch, ù nun fatsch dschet Sar Gian Pitschen, e'm pera, cha's' tratand da fantschellas fest bger megl da taschair, perche tuot so, cha scha Gretigna da Sar Peider, chi eira digia quindesch ans in chesa tar els, ais steda tramissa davent, schi cha que ais sto pervia da tè, eau almain cun

quellas chi sun spêr als quaraunta, nun am dun gio sco tü, sest mieu Sar Mastrel, chi't masdast da que chi nun a't vo.tiers!

Quietess, quietess, dschet Sar Gian, chi savaiva cha tuots duos s'importaivan facilmaing, e chi perfin üna vouta avaiva stovieu als separer, ad ais ün mez fich saimpel, per tuot bain combiner e contenter tuots, impè d'avair bè üna fantschella, and piglains duos, üna veglia ed üna giuvna, uschè and sarò per tuots ils gusts!

In que momaint, ün liger fracasch as fet odir dalla vart della pigna! Odiss, odiss, sgür qualchün sün pigna, dschet magister as volvant da quella vart!

Ah, chi voust mê chi saja sün pigna, dschettan tuots, que ais bè Maschel Giachmin, dschet Sar Gian, chi dand üna sprezzeda (sprajazzeda), ho tuchò la porta d'scharpluotta, ù las lattellas, sco fo quasi saimper in dormind!

Que sarò bè el dschet magister, ma uossa vzaiss bain eir vus, cha aunz cu fer la scrittüra avains bain d'ans incler in tuot e bain aprofondir tuot, perche güsta la proposta da Gian da pigler duos fantschellas, ais darchò inadmissibla, perche bain spert füssan in guerra, e semnessan eir sgür la zizania traunter nus!

Seguond mê, il megl sarò, cha scodün d'nus lavura our ün proget per scrit, cioè sias ideas, ch'el craja las megltras, per nossa decisiun, e in och dis pigliarons darcho amaun l'affer, il proget da scodün gnaro let, discuss e pondero!

Scha savains allura ans incler, per accepter las megltras propositas, fains poi in regola la definitiva scrittüra e la signains tuots.

Schi, dschettan tuots, ta proposta ais güsta e buna e l'acceptains! Dunque hoz àd och, dschet Sar Gian ins sfruschand ils mauns da sadisfaziun, quia la saira, cura cha'ls oters Zunftists sun partieus tratains l'affer e sun sgür d'avaunza cha poderons eir signer l'act l'istessa saira, ma eir d'avaunza as di, cha üna vouta signo l'act, eau port quia qualche bottiglias, da *quel* cha simil nun avais auncha sagiò, e chi vain auncha dal murütsch da mia anda Mengia barmöra!

E dit que, Sar Gian get tar la s-chanschietta, piglet our da quella la clocha del cognac vegl, e implit quatter senins dals grands!

Zieva avoir svödo ils quatter senins, ils quatter amihs sdasdettan Maschel Giachmin, e partitan per chesa! Damaun pajero il cognac, dschet Sar Gian a Maschel Giachmin, avains bavieu bè quatter ma dals grands!

Ma cura cha Maschel Giachmin avet serro la porta d'chesa, e gnit in stüva, chattet el lo sa figlia „Nanigna“, chi eira gnida gio

d' pigna, inua sa mamma l'avaiva fatta ster quella saira a chod, aviand ella mel nels daints!

Hest podieu almain dormir ün po, dschet Mas. Giachmin, e cu a't saintast, soffrast auncha saimper taunt?

„Na bap“, dschet Nanigna eau, „nun soffr pü taunt cu avaunt, ma dormir nun he podieu brich, pervia cha'ls giuvens haun saimper bè tschantschò, in pè da fer la partida, e stimm be, cha tü hest savieu dormir sco tieu solit, cu'l fracasch cha haun fat, e as pò dir, zieva cha'ls oters Signuors sun stos partieus, haun saimper quasi sbregieu!“

Nanigna avaiva complieu quattordesch ans, ed eira fich inteli-genta e svilupeda per sia etêd!

Eir, nun avaiv'la pers, nè smancho niench ün pled, da tuot que cha ils quatter amihs avaivan dit durante la saira, e dalun ch' ella füt ariveda in chambra, sdasdett'la sa mamma, e la quintet dal a. al z., tuot que chi's eira passo traunter ils giuvens, e que ch'els avaivan dit!

Per las poppas da tieus ögls, guarda bain figlia, da nun ir a quinter ad orma vivainta, surtuot a tias amias, que ch'els haun dit e fat quista saira, sest, perche scha que gniss a savair in vschinauncha e cha savessan cha que ais gnieu a savair trêš nus. schi poust esser sgüra ch'els ed oters nun gnissan pü tar nus, e ans füss ün grand dann e varguogna!

Nanigna impromettet bain a sa mamma da taschair, ma la da-maun zieva, cura ch'ella purtet il buchêl d'lat tar sia and' Ursina, sa suvrina Giunfr' Annetta, giuvna da 25 ans, chi suvenz la daiva tampastinas e otras magliarias, per la fer quinter las noviteds del Zunft, e que chi pü u main gniva dit e fat lò, (surtuot dals giuvens) la dschet:

Bundi mieu „Ninali“ cu hest dormieu, e cu est cun tieus daints? her saira almain sarò stò tar vus ün po pü quietezza, zieva cha'ls Signuors pü vegls sun stòs partieus, nun siand pü ils giuvens cu in quatter.

Quels saron bain trists, dal depart da lur compagns!

O na ma chera, dschet Nanigna, tuot al contrari, a paina cha ils Signuors pü vegls sun stos partieus, schi haun els fat pü fracasch e pü canêra cu me e parfin, na ünguotta, na na eau nun poss a't dir, perche ma mamma am s-charpliness, scha la savess cha : è quintò que cha haun fat e dit, e cha hè tuot vis e odieu be eau, siand sün pigna, pervia da mieu mel nels daints!

E cun que Nanigna avaiva auncha bain pü incito il buonder da Giunfra Annetta, chi con vaira vusch da Sirêna la dschet:

Taidla mieu „Ninali“ chera „taidla, ve ün momaint cun mè sün stüva-sur, schi't fatsch güsta vair trais fulars stupends, cha avains cumpro l'oter di dal Krammer-Bel, e chi sun destinòs per bümauns, e tü'm dist güsta quel chi't plescha il pü bain dals trais, c't fatsch eir güsta sager ün töch schiculatta dad üna da quellas tevlas grandas, plajedas in palperi d'argient, cha mieu bap am ho cumpreda l'oter di vi Samedan ta'l „Tus“, e damaun cura cha tü vainst cu'l lat, a't prepar qualche poms cha avains cumpro sterzas dal „Muscatel“ dutschs güsta sco'l meil, sco eir las patlaunas cha fatsch hoz da gianter e'nd mett d'vart qualchünnas per tè mieu „Ninali“ chera chi m'est taunt prüveda, perche sest, cha tuot disch, cha tü est usche amiaivla cu'ls zunftists els giasts, e que'm fo ün grand dalet, sco eir da vair cha tü in gnand granda a't fest eir saimper pü belligna, e da buna tschera, güsta causa tieus ögls; perche a sun bain pochas in S. chi'ls haun uschè bels e pchadus scu'ls tieus!

E mez'ura zieva cha „Ninali“ eira steda sün stüva-sur, grazcha al bel fulard, la schiculatta, ils poms e patlaunas inpromissas, las lodavaglias da sa suvrina in merit a sia amabiltet e bellezza, sco eir il güramaint d'Annetta da taschair e da non dir ad'orma vivainta que ch'ella la quintaiva, Giunfr' Annetta savaiva dal a al z, pled per pled que cha'ls quatter „Ledigs“ avaivan dit e decis da fer, in merit a ster „Ledigs“ e Giuvinschels per saimper.

Parfin Ninali la dschet, cha scha Sar Gian nun als avess impedieus, schi cha Sar Giannet e Sar Gian Pitschen sgür e tschert as clappaivan aint!

Cura cha Nanigna füt partida, la prüma idea (as po dir vair anguoscha) da Giunfra' Annetta füt quella da curir dalun tar sias pü intimas, e poch a poch tar tuott las mattas, allas quinter la granda novited, il grand affêr, ch'ün pò bain dir reramaing odieu qualchosa d' simil!

Ma bain spert revgnit'la da sia decisiun, e girand per stüva-sur, as sfruschand ils mauns insemel, e riand da dalet ella as dschet.

Na, na eau vögl taschair e tgnair que per mè, e sco speresch chi's preschainta bain bod ün'ocasiun, cha possa chatter mieus suvrins Gian e Giannet, sco eir Sar Magister e Gian Pitschen sulets, schi vögl allura bain als minchuner, cha sbuorflan dall'arabgia, ma eir als fer üna predgia in uorden, in merit al ster „Ledigs“, ma queco sarò üna risatta, e gustezza per mè, surtuot crajand tuots quatter

cha sgür e tschert ün ü l'oter dad els, am hegia quinteda in lung ed in larg il grand affèr!

E Giunfr' Annetta eira eir capabla. inteligenta e aveduta avuonda, per minchuner ils quatter „Ledigs“, ella eira üna dellas pü sveltas, alegras e dellas pü bain visas giuvnas della compagnia, e per que motiv eir' la eir digia: „La Patruna della Compagnia e dels tramegls!“

La Predgia da Giunfr' Annetta!

L'ocasiun da's divertir e sfuguer cu'ls quatter „Sfruntos Ledigs“ sco'ls clamaiva uossa Giunfr' Annetta, nun as fett spetter lönch!

Dalla bacharia da Sar 'Gian, chi avet lö quatter dis zieva la granda questiun dels quatter Ledigs la saira tar Maschel Giachmin, las giuvnas güdedas dals giuvens involettan las liangias, e füt decis da las manger la dumengia saira, nel solit lö inua cha la giuven-tünna avaiva sias reuniuns: la granda stüva-sur da duon' Uoschla! (Ursula.)

Digia allas 6, la Dumengia saira las giuvnas eiran tuottas sün stüva-sur e in chadafö, per piner la maisa e la tschaina, cura cha'ls quatter invidos arivettan, e sco saimper, in simlas ocasiuns, giaivan in stüva, tar duon' Uoschla, per spetter lò d'esser clamos dallas giuvnas, cura cha tuot eira prompt!

Quellas sairas, duon' Uoschla giaiva a passer la saira tar qualche amia, e laschaiva eir sa stüva a disposiziun della compagnia, saviand cha per que, ella dals vanzöts della marena ü tschaina surgnivva saimper üna buna part!

Scumbod cha Giunfr' Annetta savet, cha'ls giuvens eiran arivos, e chattand cha'l momaint ch'els eiran sulets, in stüva da duon' Uoschla, eira bain adattò, per als fer sa predgia, ella dschet allas otras giuvnas:

D'intaunt cha glivrais da piner il tuot, vegn gio a beneventer noss Sar giuvnòs e als tgnair compagnia, aviand eir güsta dals tschantscher d'ün affèr da summa importanza. cha pü tard as quinterò!

Ariveda tar l'üsch d'stüva, Giunfr' Annetta pichet sün l'üsch, e ils quatter insemel respondettan „Avanti“!

Ma ella avrit l'üsch bè a mited, e passand bè sa testa nel spazzi aviert als dschet:

Ais permiss mieus Signuors d'intrer, sun gnida as dir cha essas ils bainvgnieus, e cha in mez'ura tuot sarò lest, ma aunz cu intrer in stüva he tuottüna volieu vair scha forse nun as disturbess, in qualche granda fatschenda, da summa inportanza per vus, scha nun füssas forse digia ocupòs a confronter voss quatter progets in scrit, per tsherner allura da quels las megltras propostas, e componer allura cun quellas la scrittüra, l'act solenn, cha tuots quatter suotascrivais, gürand da ster „Giuvinshels“ in „Eternum, Eternorum“ sco dist tü mieu cher suvrin Gian, e scha vzaiva cha eiras digia ocupòs cun què, nun intraiva e fügiva dalun, per nun as disturber in que sench e bel affer, schabain cha savais bain cha sun eir cau „Figlia d'Eva“ fich bundragiusa, ma eir poi frauncha e di sainza temma, que cha m'impais e he sü'l cour, e as di, cha dess bain bger per assister a vossa reuniun e odir voss quatter progets, per savair scha avais decis da pigler „be üna fantschella“ ü bain duos?! Üna giuvna e l'otra veglia? tuottas duos veglias, u tuottas duos giuvnas? u scha forse ün da vus nun ho eir in sieu scrit proposit da'nd pigler quatter, üna per scodün, a sieu gust e desideri, veglia ü giuvna, trida u bella? scha nun sun forse eir propostas cha be la fantschella tegna ella la elev d'murütsch, u be ün da vus, u forse iminch'ün sa clèv?

Scha pigliand las fantschellas giuvnas, nun sarò megl cha nun sajan memma bellas, e magari guardan gersch, pervia cha ün pèr da vus (chi tuottünna, a que chi pèra nun haun neir temma dallas tri-das) e nun vöglian fantschellas veglias, per temma cha quellas, in pe da spezias e chanella, süchran las fratedas cun tabac da nês!

Insomma eau's di la frauncha e s-chetta vardet, ch'eau dess gugent ün ann da ma vita, per podair assister a vossa granda reuniun secreta, cha avaross damaun a saira, och dis. zieva il di, chia sun partieus voss amihs e cha avais fixo per s'incler in tuot!

Ma chi so que cha quella saira ans farò darcho vair d'bel e d'nouv, perche l'otra saira, bè per decider l'eted della fantschella, s'avais dits Schimmel e Blass e quasi clappos per la sezna!

E cu sarò que allura, cura cha staross „per saimper“ insemel, scha bè per and tshantscher vulais digia as parrüffler? (giarücler)

Schi, melprüvos, fos cha essas, pür as vessas dos digia quella saira üna buna pastrida, cu füss que, scha voss baps füssan eir stòs uschè minchuns sco vus, e avessan fat traunter els üna scrittüra sco vus da nu's marider, füssan eir restos Giuvinshels (Ledigs) in ete:-num, eternorum?

Schi, pür ste „Ledigs“, a nun avains buonder brich da vus üngünnas, bè cha sapchas, ma que cha m'impais as hè gia dits cha suos-ch saimper dir e as di quaista saira, cha cura cha saross stös insemel bè och dis, zieva s'avair bullos e ruotts qualche costa as separais, e viveross eir vus ogni ün per se e sulet, sco faun quasi tuots ils vegls Ledigs, aviand per compagnia da lur vita, qualche chaun, giat, utschè e tchantschand d'amur bè cun quèls, e surtuot bavand per il pü bger pü da que chi'ls fo bain, e's rovinand la sandet!

Ma nun savais, ch'eir be ün töch paun sech, mangio in famiglia, e vzand cheras creatürinas containtas as sorir, vela pü e fo pü prò, cu'ls megliders bacuns mangios sulet, sospirand e abandonò da tuots, u servieu da qualche fantschella all'osteria; chi as fo bella tschera be intuorn bümaun!

Schi, pür cura cha saross vegls, guardand e charezzand ils infaunts dels oters, dscharos sospirand: Annetta avaiva radschun, sainza „amur“ il muond ais bain pü trist e lascha il cour vöd e sainza sprauza!

E chi so, forse ch'eir ün di am savaross gro e grazia, cura cha vzaross cha vossa compagna tschernida as combla d'affeziun, e tschercha in ogni möd da's render la vita dutschà e plaschaivla, e da prevgnir tuots voss giavüschs e desideris!

E bain pü, cura cha cheras creatürinas vossas, arivand vus in chesa, as curriron incunter, cun bratsch'avierta, clamand: „Bap, bap, il bap“, e cura saron sün voss bratsch, straundscharon vossa fatscha cunter la lur, e chattaron vos bratsch eir quasi saimper pü lamm, cu s vess quel da lur mamma, aviand ils baps eir quasi adünna pü pazenzcha cun ils infaunts cu las mammas!

E forse eir pü tard s'impisseros, a que cha hoz as di, cura cha infaunts da voss infaunts, voss abiedis, as demussaron s vess pü amur, cu a lur egens genituors, e vus sentiross in voss cours, quell'ultima sencha e dutsch'amur da nòn e nòna, chi ais il balsam pels cours dels vegls, e ün'evidenta prouva cha l'amur ais eterna!

E cura cha saros amalos, saros sgür pü containts d'esser chüros our, cun tenera amur e solitudina da vossa compagna, da vos infaunts e abiedis, cu da glièud estra, u da paraints, chi davoutas parfin tschertüns giavüschesan, „cha'l Segner laschess gio chavagna, bain spert per vus „e's tress, sü in tschel“ (sco cha dschaivan noss buns vegls) per podair partir vossa roba cha laschais!

E forse eir, cura chi sunnero per vus l'ultima ura, s'impisseros a mè, cur vzaross auncha tuots quèls cha amais e chi's aman

intuorn vos let da dolur, spandand larmas da fadia e d'Adieu per vus, quell' immensa fadia della separaziun, chi tuottünna ais sgür eir ün surlevg per il clamo da Dieu, in sia ultima düra combatta, e chi ais eir la prouva del Revair!

Ed uossa „stimedia raspèda“ Annetta disch „Amen“, e' s giavüscha da nun pigler in mel, nè smancer sa predgia, dalla quèla, scha giavüschais, as dun gugent üna copcha a imminchün, ma uossa as lasch sulets, per cha possas as dir voss parairs, scha la „Predgia d'Annetta“ as ho plaschieus, e cuor a vair scha tuot ais lest cussü, e vegn allura dalun as clamer! A bun ans vair Sars Ledigs, Giuvinschels in eternum, eternorum!

Ma apaina our in sulèr, Giunfr' Annetta, as sfruschand ils mauns e riand da cour as dschet: Que hò fat effet, schi grandischem effet, a paraivan quatter gilinas bagnedas, e tuots quatter vers la fin eir bainischen comoss, parfin am paret da vair Sar Magister as süjanter üna vouta ils ögls, cun ün fazöl alv, quel am pera chi hegia il cour inaunz da pasta lamma, ah che dalet, suos-ch quasi dir algrezcha per me inconparabla, me sentida tèla d'avair podieu als minchuner brav, e surtuot als dir sainza ritegn, ne temma, propi tuot que cha' vaiva sü'l cour „ma predgia stüdgeda durant quatter dis e quatter nots!

E Giunfr' Annetta nun as' vaiva sbagleda, schi sia predgia avaiva fat grand effet sün ils quatter „Ledigs“, chi eir zieva il depart da Giunfr' Annetta as guardaivan auncha saimper, smüravglios, sco durante ch'ell' avaiva tschantscho, crajand sgür e tschert ogni ün d'els, cha ün dels oters trais, la hegia quinteda, u bain quinto a qualche otra giuvna, que chi cira stò dit, fat e decis quella memorabla saira, traunter els tar Maschel Giachmin!

E bain, che m'in dschais? dschet finelmaing Sar Gianet, avais bain odieu ch'ella so pled per pled, tuot que cha avains dit, e que cha avains decis ed eir dapü!

In stüva nun eira üngün oter cu nus e Maschel Giachmin, chi seu sieu solit ho grunflo tuotta saira, e sieu grunfler nun eira bè imito, üngün e neir el nun ais in cas dal prodür, siand sdasdo, el ho in sieu grunfler tschertas notas da tuns, cha sdasdo sun imposibels, e sa duonna e Nanigna eiran eir sco saimper idas a tramegl da filadè, e nun eiran auncha turnedas, cura cha essans partieus, dunque bè ün da vus ho dit que a sa sour, u a qualchün oter!

Na mieu cher, dschet Sar Gian, scha üna dellas giuvnas savess que, schi poust esser sgür cha tuottas digia eir savessan, e ma sour

m'avess digia dit que tschient voutas, sco eir otras giuvnas, ma fin in uossa be Annetta so l'istorgia, uschiglò l'intera vschinauncha digia tschantschess be da que, sajas persvas! E poi eau cognuosch bain avuonda ma suvrina, ch'eir bundragiusa e ama sco las otras, quinter las noviteds, ho ella ün character vairamaing nobel, e ho volieu ans minchuner, mortificher, ed eir ans der ün cussagl, sainza ir quintand que allas otras, ma in che möd e cu ch'ella poi ais gnida a savair que, non se chapir nè m'explicher;

Tuot que cha sè, dschet Sar Gianin (il magister) cha a me sieu discours am ho fat inmens'inpressiun, e suos-ch dir am ho comoss, e crai cha eir vus l'avais chatto bel e sublim, e cha tuot que ch'ella ans ho dits ais güst e radschuno, schi amihs sias ideas in merit alla „Famiglia“ sun profuondas e vairamaing güstas, e crai cha fains megl da segnir sieu cussagl, e lascher d'vart

In que momaint, darchò ün pich as fet odir sün l'üsch d'stüva, e Giunfr'Annetta soriand, e inbellida dal dallet, intret in stüva. güsta nel momaint, chal Sar Magister as süjantaiva darchò ils ögls cu'l fazöl alv!

Tü grazcha da Dieu, as dschet ella, darcho as süjainta'l ils ögls, o a quel stögl propi l'avair tucho il cour e l'orma, queco m'ais tuottünna üna comovenscha chi düra löneh!

„Stimos Signuors Giuvinschels“, dschet ella riand cun malizcha, „eau sun gnida as dir cha tuottas as spettains cun bramma, cha tuot ais lest per as metter a maisa, e d'avaunza poss as dir, cha las liangias sun exalentas, perche dad üna „da frais-ch“, chi ais buglid our, la brouda avaiva ün profüm delizius, e que chi poi ais propi singuler, quella furbazza liangia in buglind our sa brouda, cun üna vuschina graziusa ho dit quatter voutas l'istess pled, cha però, da tuottas nus bè eau he inolet: Ledig! Ledig! Ledig! Ledig!“

Las consequenzas della predgia da Gfr. Annetta! Üna not anguschagiusa!
Ün di teribel! Üna saira solenna! Üna not d'amur e delizia!

La saira, zieva quella della tschaina dellas liangias, sco saimper Giunfr'Annetta eira ida a tramegl da filadè, tar üna da sias intimas amias, inua püssas giuvnas passaivan insemmel las lungias sairas d'inviern, e inua, per il pü gniva pü tschantschò, ria e giuvo, cu filo, cusieu e fat s-chagna!

Pü cu mê, quella saira las mattas avettan materia per lur discuors e bajaffer. tschantschand dalla tschaina, e riand da quellas milli chosettas chi's passan in compagnia, e cha in lur möd dallas quinter sun per il pü il dalet da tuottas!

Eir, taunt Annetta, cu sias compagnas, stettan pü tard cu las otras sairas a baderler e rir, e sunaivan las desch sü'l clucher, cura cha Annetta intret in sa chesa!

Ma stupefatta restet Annetta, da vair auncha in stüva, Maschel Duri (sieu bap), sa mamma, e sa nona, els chi saimper, dalun cha Maschel Duri gniva da Zunft (aunz las nouv) giaivan in let.

„Ma che mê ais bain arivo d'extraordinari“, dschet Giunfr' Annetta intrand in stüva e vzand lo auncha tuots trais tschantos sper la pigna, „nun saross forse ün u l'oter poch bain?“

„Na ma figlia, na^a dschet sa mamma, cun vusch tuotta diversa dal solit, „a nun essans amalos üngüns, as tratta da qualchosa d' bain oter, e da summa inportanza per tè e per nus!“

E dschand que Duonna Ursina piglet our d'ün dels chaschuots della comoda quatter chartas, chi durante la saira, cura faiva gia s-chür, eiran stedas portedas da differentas persunas in chesa lur!

Tuotas quatter chartas eiran adressedas a Giunfr' Annetta e sigiledas cun sigè verd!

In ozand las quatter chartas e cognoschand la scrittüra dad ün pèr da quels chi avaiavan fat l'adressa, Giunfr' Annetta gnit sblecha e stovet as schanter, aviand ella dalun ün presentimaint da que cha las chartas contgnivan!

Cun vair'emoziun Giunfr' Annetta avrit ün'ad üna las quatter chartas ed aunz cu las ler guardet la signatüra da tuottas quatter, e quellas eiran:

Giannet N., Giannin T., Gian M., Gian. Pitschen Z.!

E las quatter chartas, cun frisas pü u main sentimentèlas, contgnaivan tuottas l'istessa chosa: Üna declaraziun d'amur a Giunfr' Annetta e la domanda da sieu maun e sieu cour!

Stimmeda Giunfr' Annetta! (dschaiva in sia charta Sar Gianin il magister.)

Cha hè saimper gieu per Tè viva simpatia, causa Tieu caracter plaschaivel e Tia amabiled e fraunchezza, T'ais sgür digia daspö löneh contschaint, ma daspö cha hêr-saira, ans hest depint la vita da famiglia, cun sentimaints usche profuonds, nobels e sincêrs, chi'm haun comoss e tschantscho al cour ed all'orma, saint cha bè Tü,

schi bè Tü suletta poust esser quella chi'm possa render fortüno e felice!

Schi Annetta, eau T'amm, e'T domand Tieu maun e Tieu cour! O sajast persvasa cha eir eau farò saimper tuot que chi dependa da mè, per a'T render fortüneda, e meriter saimper pü Tia stimma e Tia amur!

E l'istess contenute avaivan eir las chartas dels oters trais nubils. Saviand tuots quatter, ch'els eiran stos tuots vivamaing impressiunos e comoss dal discuors da Giunfr'Annetta, avaiva scodün d'els volieu pü spert possibel la domander, aviand temma, e siand quasi tschert, cha eir ils oters fessan bain bod la domanda da sieu maun e sieu cour!

Ed auncha lönch, zieva avoir let las quatter chartas, Giunfr'Annetta e ils sieus eiran auncha intuorn maisa, as guardand stupefats e nun revgnind da lur immensa surpraisa!

Mias chêras, dschet finelmaing Maschel Duri, queco ais qualchosa quasi incredibel, e forsa auncha mê ariveda üna simla e singulera combinaziun, ma chi eir domanda lungia e seriusa refflesiun e discussiun, e damaun a saira farons gnir quia eir tias duos sours (mias quinedas). „Clergia e Ligrezcha“ e tagnarons ün cussagl d'famiglia!

Ma güsta suna mezza not ed ais pü cu ura cha giajans a dormir!

Ma che dormir, che dormir, dschet duon' Ursina, sa duona, chi voust bain, chi da nus possa clugir-ögl in üna simla circonstanza e agitos sco cha essans tuots?

E che not cha tuots quatter passettan, (e sco avaiva bain dit Duonn' Ursina: „sainza clugir-ögl“) scodün po bain s'imaginer, ma surtuot che not chi passet Giunfr'Annetta, üngünna penna nun sarò me in cas da descriver!

Ün sulet momaint ch'ella, staungla ed abbattida s'indormenzet, vzett'la nel sönn, Sar Magister, chi as süjantaiva ils ögls, cun sieu fazöl alv!

Ed eir il di zieva as po bain dir, chi füt per Giunfr'Annetta e ils Sieus ün di anguschagius!

Saja, per da cruschina, scu per il caffè la saira, els stovettan baiver il caffè be nair, siand ieu il lat in fö tuottas duos voutas e cura chi sonettan las ündesch, e cha la nôna avaiva miss maisa per il gianter, vzettan pür, cha nell'evna bugliva be ova, e nun eira sto miss ne la charn, ne la giuotta! Parfin Maschel Duri, siand ieu

gio'n murütsch a pigler il vin per il gianter, in pozzand sün la maisa d'stüva duos clochas d'vin, dschet: O Segner, sto'm Tü tiers e do'm Tieu agüd, propi üna simla distraziun, a mia eted, ais inperdunabla, impè della solita botiglia d'vin and he piglio sü duos, sco per las quatter grandas festas da Sencha-Tschaina, e'l di da Bümänn!

Eir „al Caffè“ a mezdi vzet el, cha ogni taunt, scodün dels quatter „Ledigs“ (quardand da non esser observos dals oters trais) al daiva ün sguard tener e scrutinatur!

Ma eir durante ch'el füt al Caffè, traunter Giunfr' Annetta, sa nona e sa mamma avet lö üna bainischem viva discussiun preperatoria, per il solenn cussagl da famiglia, chi avaiva lö quella saira, pigliand part a quel eir l'anda Clergia, e l'anda Ligrezcha!

Giunfra Clergia e Giunfra Ligrezcha!

Giunfra Clergia e Giunfra Ligrezcha eiran las duos sours da duon' Ursina e las figlias da duona Margretta, la nona da Giunfr' Annetta!

Ellas staivan insemel nella chesa paterna, ma lur mamma, duona Margretta preferiva ster cun sa figlia, duon' Ursina, pervia ch'ella amaiva Annetta pü cu sas figlias, e chi eir ella avaiva ün inmens' affeziun per sa nona e tscherchaiva in ogni möd da prevgnir sieus giavüschs!

Ma duona Margretta preferiva ster cun Annetta ed ils sieus, eir perche cha sias duos figlias Clergia e Ligrezcha as dispüttaivan bain suvenz e nun eiran quasi mè da l'istess avis e parair!

E tuottünna, nonostante lur contins lagns e marmuogns, las duos veglias sruors as volaivan bain, e scha üna u l'otra daiva be ün per tuos, u starnüdaiva pü cu il solit, schi l'otra curiva a fer thè da chamanella cun aint meil e ladvergia, ù a s-choder flanella ed as-cherins, per surlavger sia ameda sour!

Üna saira, ch'ellas bavand, aunz ir in let lur solit senin vinars da parmuoglias, per cas Giunfra Ligrezcha (la pü giuvna dellas sruors) laschet cruder per terra sieu senin, chi as rumpet! Que eira ün senin cun fluram, e chi avaiva auncha apartgnieu a lur tatta!

Eir cura cha rendidas al let, sunaiva meza not sü'l clucher, Giunfra Clergia la lagnaiva auncha a tuot podair!

La damaun zieva, Giunfra Clergia s'alvet pü bod cu il solit, e sainza dir bundi a sa sour, get a fer il caffè!

Ma cura ch'ell'avet porto il caffè sün maisa, vzand cha Ligrezcha nun eira auncha in stüva, get'la sün chambra, e vzand cha sa sour eira tuotta plajed'aint la testa cun ün grand fazöl da Frauntscha, ella la dschet: chè. hest? ve uossa pür a baiver il caffè! Ligrezcha nun la respondet! Giunfra Clergia get allura sper sieu let e la dschet: di sour che hest! est forse poch bain, voust cha't fatscha dalun ün po chamanella, u the da violas cun aint zücher e rum? Giunfra Ligrezcha nun respondet darcho e continuèt a tgnair ils ögls serros!

Ligrezcha, Ligrezcha, sour benedida, amèda mia, che hest, di'm che hest, o tschauntscha'm, per l'amur da Dieu do'm vusch, dschet allura Giunfra Clergia spaventada la tuchand il frunt cun il sieu!

Misericordia, misericordia, sbregit ella allura, curind gio da s-chêla, ell'ais sgür in svanimaint, chi sò forse ün cuolp, sieu frunt ais plain d'süjur e'ls mauns bugliaints, ella tegna ils ögls serros e nun tschauntscha digia pü! O disgrazcheda ch'eau sun, eau sun la cuolpa, schi be eau!

E quasi perdand il fled, Giunfra Clergia curit be coverta d'ün vegl schall ed in bislung tar Maschel Duri e sa sour Ursina!

O in amur da Dieu, dschet ella intrand in stüva scoffondand, amò Duri vo dalun per il dotur, Ligrezcha mia ameda sour, ais in let in svanimaint, persa vi e chi so pür memma temm cha que saja ün cuolp, ella nun tschauntscha pü, ne's muainta brich!

Durante cha Giunfra Clergia, acompagnada da sa mamma, sa sour e Giunfr' Annetta curittan tar l'amaleda, Maschel Duri avaiva missuot il chavagl, e cun la schlitta, als galloppe eira partieu per il dotur.

Ma quèla nun füt bain la surpraisa (ed eir as po dir algrezcha) da tuottas quatter, cura ch'ellas quasi sainza fled arivettan in stüva dellas duos sruors e chattettan lò Giunfra Ligrezcha a maisa, chi's faiva üna fletta micha, painch e ladvergia, per manger tiers sieu caffè!

Disgrazcheda, benedida, melnüzza, chèra, melprüveda, noscha, ameda sour, dschet Giunfra Clergia, cridand e la brancland da tuot sa forza, o che temma e spavent anguschagius cha tü'm hest fatta, o eau saint ch'eau vegn amaleda, las chammas am tremblan, am vain seo fastidi, e'l cour am crouda!

E pü morta cu viva Giunfra Clergia as terret gio per baunch d'pigna inua, da sa sour e d'Annetta ella füt coverta d'üna granda coverta e plümin!

Pür cura ch'ella avet bavieu chamanella, cun aint brav rum e cha ün po remissa, ella nun tremblaiva pü, dschet'la cun vair anguoscha:

Ma che pigliains uoss'maun, cura chal Signur dotur arivero cun Duri, che fer? che al dir? ma queco sun tuottünna plejas e teribels aprovamaints, cun ils quels il Segner, cun radschun am chastia per ma noschdet!

Chera Clergia quieta't, dschet duon'Ursina, per que nun t'agiter uossa brich, e sto be tü terreda quia sü'l baunch d'pigna e cura cha'l Sigr. doctur vain, al dschains, cha l'avains clamò per tè, e poust esser sgüra, cha scha el a't vezza uschè gio da tschèra, schi ch'el sgür t'ordina qualche puolvras e que ais eir per tè pü cu necessari, perche simlas anguoschas e temmas sulevan il saung e consquassan la gnierva e paun avair privvulusas consequenzas!

Schi, pür uossa sun containta cha'l doctur vain bod, e que ch'el t'ordina da pigler, piglerons eir nus, nischì mamma, perche eau vez cha tuottas avains bsögn da qualchosa d'calmant, zieva üna siml' anguoscha!

Mez'ura zieva las sunaglèras del chavagl da Maschel Duri, selingiand cun grand fracasch, anunzchettan l'arivo del Sigr. Doctur!

E bain, cu as saint'la Giunfra Ligrezcha, dschet il Sigr. doctur, s'aprosmand dal baunch d'pigna, ma pür allura vzet el cha sü'l baunch d'pigna eira Giunfra Clergia e na Giunfra Ligrezcha!

Curjus, curjus, dschet, que'm paraiva per sgür, cha Maschel Duri m'avess dit, cha que füss Giunfra Ligrezcha, chi eira poch bain, ma Dieu ludo vez cha noss'amaleda nun ais taunt mel e's hò sgür digia remissa!

Schi, il puls ais bain agitto e na in uorden, e neir feivra nun mauncha, ed uossa ch'ell'am dia precis Giunfra Clergia inua ch'ell'as santa mel e exact tuot que chi's ais passo, scha digia da qualche dis sentiv'la sturnited e deblezza, u scha quist svanimaint ais gnieu danted e ho düro lösch, e sch'ella s'algorda bain da tuot que ch'ella ho dit e fat hêr!

Bain megl usche, dschet il Sigr. doctur, ma tuottünna ais prudaint ch'ella piglia qualchosa, per calmer il saung e rinforzer la gnierva, ch'eu qui dalun vögl prescriver la ricetta, e cha pü bod possibel faron pigler tal Bavolin!

Schi, ma stimedà Giunfra Clergia, dschet el auncha in partind „que vain bain“ „que vain bain“ bè l'arcomand auncha prudenza,

e cha per qualche dis guard' la bain da posser, nun s'agiter e ster pü chöntschi in dietta!

Maschel Duri, chi dalun arivo cu'l Sigr. doctur, füt avertieu da sa figlia da tuot que chi s'eira passò, gnit eir el in stüva a salüder soriand l'amaleda ed allura acompagnet darcho il Sigr. doctur!

Ma cura cha las duos sruors füttan darcho sulettas, allura comanzettan pür, las brancedas e promessas da mê pü nun as dantigler ne dispüter e scodünna, atribuint a sè la cuolpa da tuot que chi eira arivò, domandaiva cridand perdun all'otra!

E sco Giunfra Clergia e Giunfra Ligrezcha, essans pü u main tuots, be cura cha vzains ün dals noss ammalò u in priewel vzains aint quant cha l'amains, be cura cha ün dals noss parta e'ns separains dad el sentins quaunt cha l'amains e desiderains da cour dal revair bain bod!

Ah! eir cura cha Dieu clamma tar El ün da noss chers, sentins pür l'immens' amur chi'ns univa ils cours, sentins il vöd, increschentünna e maungel ch'el ans lascha, e cha l'amur ais eterna!

Ma, il sênin, ruot da Giunfra Ligrezcha, füt eir la causa, cha durante l'inter di, l'intera vschinauncha füt suot-sura, perche diversas persunas avaivan vis la damaun a curir Giunfra Clergia be in bislung e cun sü sieu schal cun fluors cotschnas, tar Maschel Duri sco eir cura ch'ella returnet in chesa sia spaventada ed acompagneda da sa mamma, sour ed Annetta. Eir avaivan püss vis a partir poch momaints zieva als galopps cun chavagl e schlitta, e bain bod zieva a cappiter cu'l Sigr. doctur, ed ir in chesa tar sias quinedas!

Eir bain spert l'intera vschinauncha savet, cha eiran ieus per il doctur, siand Giunfra Ligrezcha fich mel!

Ma quèla nun füt poi la surpraisa da bgers, cura cha pü tard vi pel di, gnit dit cha que eira Giunfra Clergia, chi eira amaleda, e cha per ella Maschel Duri eira ieu a tschercher il doctur!

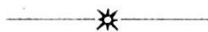
Que nun ais vaira, dschaivan bgers e bgerras, nus avains vis, e podains asgürer, cha que ais Giunfra Clergia, chi ais ida al fer del di a clamer ils sieus ed a trametter pel Sigr. doctur, per sa sour Ligrezcha, que ais Ligrezcha chi ais amaleda e na Clergia!

E la saira las püssas gettan mezzura pü bod cu il solit a tramegl da filadê, per podair tschantscher dal grand affèr, cha üngün nun podaiva pü incler, e las bgeras glivrettan per dir, cha qualchosa d'simil nun s'avaiva auncha mè odieu, e cha in quai stadi qualchosa d'na natürel e da striögn stuaiva in ogni cas esser suot la tschendra!

Eir ils Signuors pü vegls gettan quella saira mez'ura pü bod a Zunft cu il solit, e tuots inchargios e arcomandos da lur duonnas, da fer tschantscher in merit Maschel Duri, sgüras da podair trê quel gnir a savair precis, cu cha que affer inconspensibel s'eira passo, el chi eira ieu pel doctur e podaiva eir il megl dir sch'el eira ieu a clamer il doctur per Clergia, u bain per Ligrezcha. e quêla chi eira ida la damaun tar els!

Ma Maschel Duri, chi in tschertas chosas la vzaiva eir bainischem dalöntschi nun get quella saira a Zunft, e il di zieva tuottünna l'intera vschinauncha savet per sgür, cha il doctur eira sto clamo per Clergia!

Cu cha l'affer s'eira passo, savettan tuottünna bè la famiglia da Maschel Duri e las duos sruors, e las pü veglias della vschinauncha glivrettan per as dir traunter ellas: Quels chi vezzan ils bals da strias, podains esser sgüras, ch'els traunter las infernilas sotunzas vezzan eir duos quia da nos lö, perche queco ais fer survair e stravair la gliend, e creatüras chi nun haun intrihs e affers cul Malin, nun paun fer simlas ovras pecaminusas e della s-chürdünnas!

Üna saira solenna, e üna not d'amur e da delizia!

La memorabla saira, cha tar Maschel Duri, in ün cussagl d' famiglia avaiva da gnir decis, quèl dals quatter pretendents chi eira da tscherner per render Giunfr'Annetta la pü fortüneda, scunbod cha Giunfra Clergia e Giunfra Ligrezcha füttan arivedas tar ella, füt serreda la porta d'chesa cun la clef, e miss il chadnatsch al üsch d'stüva!

Cheras sruors, dschet duon' Ursina, zieva las avair brancedas pü stên cu il solit, as avains fattas gnir per ün affer da grandischma importanza e pü cu mè avains bsögn da vos parair e cussagl!

E dit que, duon' Ursina mettet sün maisa las quatter chartas, chi la saira avaunt eiran stedas portedas tar els, e cura cha Annetta comossa las avet lettas dad ot, auncha per ün bun momaint las duos sruors stupefattas as guardaivan, e guardaivan bod ün bod l'oter, sainza savair dir niench'ün pled!

Ma Segner ans stetta tiers, per grazcha divina sia! ma Dieu ans detta el sieu inefabl'agüd, dschettan finelmaing Giunfra Clergia e Giunfra Ligrezcha, Quatter! Quatter! in üna vouta, ma queco ais qualchosa d'mé vis, mé arivo, né mé odieu!

Ma dschet poi auncha Giunfra Clergia, est sgüra cher' Annetta, cha que nun saja forse ün spass, cha tuots quatter d'acord faun, per a't minchuner e rir poi tuots insemel da te e da nus?

Pür cura cha Annetta las avet quintedas in detagl, que chi's eira passò, e dittas cha tuots quatter eiran stos inmensamaing comoss, da sieu discuors in merit alla felicitè della famiglia, ellas füttan persvasas, cha as trattaiva vairamaing da domandas in regola e formelas per il cour e maun da lur amèda nezza!

E che avais decis, dschet Giunfra Clergia, soriand d'algrezcha vaira, avais digia fat la tscherna dad ün dels quatter?

O na, na dschet duon' Ursina, a savais bain, cha sainza voss cussagl e parair, mè pü nun faivans que, e as giavüschains e's suppli-chains da'ns dir uossa eir vussas, tuottas duos voss vair-aint e parair, quèl dels quatter cha crajais, chi suot rapports possa render noss'amèda Annetta, cha eir vus taunt amais, la pü fortüneda?

„Ma Segner Dieu, dschet Giunfra Clergia cun ün sorir da sadisfaziun“, co crai e sun sgüra cha tuots vus avaros digia tschernieu, e vis aint sco eau, cha suot tuots rapports „be Sar Gian“ ais quel chi po il megl render noss'ameda figlia vairamaing fortüneda, sa famiglia ais üna dellas pü respettedas e bain-visas in vschinauncha, ed el ais ün brev e bun giuven, sainza vizzis, almain a que chi's vezza e's od'a dir, eir scha pervia da sa sandet, el nun pò ster davent in lur negozis, schi quia as do el gio cun ogni sort d'lavuors, ed ais lavurius e spargnuoss.

E poi, sch'eir possedan qu' in vschinauncha poch fuonz, schi haun nel ester part in duos butias, chi lavuran bain. e cha quella glièud haun chapitels plazzos in divers lös, so ogni ün!

Schi, pür craje'm, mieus chers, e tü surtuot, chera figlia, co nun ais dubi üngün e la schelta ais fazila, oter cu „Sar Gian“ nun poust tscherner da quels quatter!“

Perduna'm, chera Clergia parduna'm, dschet Giunfra Ligrezcha, cun vusch timida e da suotamissiun, tü sest bain, amèda sour, cha daspö la disgrazcha e fadia del „senin“ nun ans avains pü „mê pü“ contrariedas, ni dantigledas ed avains propi vivieu in vaira cristiauna amur e bainvöglenscha.

Ma in quaist delicatissim affer, inua as tratta da contribuir alla felicitè da noss'ameda Annetta, stu pür memma ad dir, amèda sour, cha tü nun pigliast in mel scha nun sun zuond brich da tieu parair, perehe seguond mè „Sar Gian“ nun ais quel cha avains da tscherner dals quatter! Tü sest bain eir tü, ma sour, cha pür memma Sar

Gian nun gioda sandet, e per que nun po ster nel ester, ed eir quia ais el, sco tuot sò, suvenz a maun da dutuors, e crajè pür mieus chers, cha la prüma ricchezza ais saimper la sandet! Che painas hò bain üna duona, cun ün hom chi nun gioda sandet e suvenz eir, che consequenzas per lur infaunts?

E poi, tü sest bain eir tü ma sour, cha las butias nel ester, fin ch'ün po stess mner ils affers rendan per il pü bain, ma bain suvenz, in mauns dad oters, glivran per nun der pü üngün ütil, ed eir ils chapitels, bain suvenz ün craja chi saja Rom e Tom e quantas voutas as ho vis güst il contrari!

Quaunt a mè, stu dir cu'l maun sü'l cour, cha dels quatter tschernieus in ogni cas Sar Gian Pitschen, chi ais ün giuven saun, ferm e robust, e taunt el cu sa famiglia, sun bain-vis e respettos da tuots, a pèr, della famiglia da Sar Gian!

E poi haun quia in vschinauncha ün fuonz inmens e divers buns ers, e quels üngüns nun als porta davent, scha per cas il fuonz nun renda bger per ün ann, schi l'ann zieva renda quel taunt dapü!

Que chi vain dit, cha Sar Gian Pitschen baiva, poi nun ais vaira, que po esser cha in qualche ocasiun hegia'l eir el fat qualche baracca, ma que, pü u main faun tuots (parfin ils predichants) e poi ais el eir ün dels giuvens ils pü da spass e plaschaivel e sur tuot fich lavurius!

Schi, mieus chers, e surtuot tü mia ameda Annetta craje'm, cha quel ais sgür dals quatter chi rendero nossa chera figlia la pü felice e fortuneda!

E bain, mias quinedas, dschet soriand Maschel Duri è las offrind sco saimper üna praisa our da sa s-schiacla d'argient, il muond ais pür memma sto creo da Dieu usche divers, cha reramaing ils umauns haun las istessas ideas e möd da vair-aint las chosas, e güst eir in quaist cas nus trais essans da diferent avis e da diferent'idea, perche güst al contrari da vus, eau crai e sun sgür cha dals quatter „Sar Giannet“ saja quel cha avains da tscherner per render fortuneda noss' ameda figlia!

Sar Gianet ais ün giuven plain d'maniera e fich instruieu, eir ais el digia sto covih, soprastant da nossa vschinauncha, sco eir digia duos voutas.

„Hom-da-Cumön“, e üna vouta „Bandirel“, e poi chesa ègna e fuonz haun eir ils sieus, e il megl auncha: El ais figl-sulet, e craje pür cha Sar Giannet, cun sieu pitschen negozi ch'el hò quia, e per il quel el as do inmensa paina e fadia, guadagna'l almain duos fin

trais tschidnt rainschs l'ann, chi in ün'economia sun saimper pü cu utils!

Poi, eir scha vain pretais ch'el saja fich avar, schi nun chat que zuond bricha ün diffet, anzi bger megl cu d'esser, sco tscherts giuvens, chi büttan davent e spendan melnüzzamaing la monaida ch'els cun stainta haun gieu da guadagner!

Ma la megltra qualited, da Sar Giannet e que chi a mieus ögis avains il pü da pigler in consideraziun, ais cha el „nun baiva“ e hoz-in-di, pür memma bgers fich bgers, dvaintan causa que disgrazhò vizzi la disgrazcha da lur famiglias, e portan in quellas fadias, displaschairs e la miseria!

Schi, Sar Giannet ais ün giuven vairamaing „solid“ e spargnuoss, e se ch'el sarò eir per nus ün figl amuraivel e per te ameda figlia ün hom sün il quèl tü poust a't fider, e chi suot tuots raports contribuïro a't render fortuneda!

Zieva cha Maschel Duri avet eir el dit sieu parair, durante ün bun momaint füt silenzio complet nella solenna reuniun!

Ma dschet finelmaing Giunfra Clergia, que'm pèra tuottünna, cha eir tü mamma, tü Ursina e tü mia Annetta fatschas part della famiglia, e cha as tuocho bain eir a vussas da dir voss parair e vairaint, e na da ster be tuottas trais cun tschêra-bassa, ils mauns insemel e tschèras gramazchusas, sco scha füssas sün ün led, e sco scha la chosa nun as regardess brich nè sich, na propi eau nun se che m'impisser da voss silenzio ed indifferenza!

O quaut ad ellas trais ma chera Clergia, dschet Maschel Duri poss a't dir ch'ellas sun tuottas trais da l'istess avis e parair, e haun güst'eir tschernieu, quel cha Tü Ligrezcha ed eau avains lascho d'vart!

Digia hoz bain bod, hè vis cha Annetta ho savieu persvader sa nona e sa mamma, in favur da sia ègna idea e schelta, cioe: Annetta, dals quatter ho tschernieu „Sar Gianin, il Magister!“

Il Magister! Il Magister! dschettan insemel Giunfra Clergia e Giunfra Ligrezcha, stand sü da lur chadreas tuottas duos nel istess momaint!

Il Magister! (dschet darchò, cun tun da spretsch Giunfra Clergia) ma est gnida bluorda Annetta, ma che t'impaisast, vulair pigler magister, inpè dad ün dels trais oters, chi sun ils megl ders partieus della vschinauncha? Magister, cha tuot so cha ils sieus, nun haun auncha niencha glivro pajer lur chesa, chi nun haun nè prøvi nè

êrs. e haun tuots da lavurer, dal prüm di del ann fin al ultim per podair gnir tres, sainza fer dbits e . . .

Magister! l'intorumpet Giunfra Ligrezcha, Magister, chi nun ais niauncha vschin da cumön, main dir da vschinauncha, e cha sa nona, parfin giaiva a dschurneda, e a fer laina per vender, ma hest propi il mel-spiert in chüörp, Annetta? est propi gnida our dels mauns da tieu sench'e divin Crêeder, di chera, di? di?

E per las plejas del Cruzificho (dschet Giunfra Clergia) di'm in chè mê, cha usche dandettamaing t'havessast bain savida inamurer da magister? O sgür na in sa bellezza e bun ajer. Sar Gian ais poi ün oter hom cu il magister, grand, bain creschieu, sguard sinpatie, ögls e chavels stupends, e suot tuots rapports, ais ün dels bels giuvens d'Engiadina, e poi darcho tuorn a't dir, da buna famiglia, vschina da quia e surtuot „rich“ „schi rich“ bè cha tü sapchast!

Quista dandetta affecziun per magister, ch'ella digia clamm' „amur“ dschet Maschel Duri, përa chi la saja gnida nel cour, u megl dit: „in testa“, pervia cha magister, durante ch'ella als ho tschantschos „della felicitèd ed amur della famiglia“ pera chi eira comoss, hegia crido, e as hegia sùjantò ils ögls, cun sieu fazöl, e darcho, ün quart d'ura zieva, cura cha Annetta ais ida als clammer per la tschaina, avrind l'üsche vzett'la cha magister as sùjantaiva auncha ils ögls, e seguond ella eira auncha comoss da que ch'ella als avaiva dits e miss avaunt e nun manget neir quasi ünguotta, alla tschaina!

Ta! Ta! Ta! Ta! Ta! (dschet Giunfra Clergia riand, e cun vair tun da clarinetta sfëssa), larmas, larmas dad homens? ma nun sest ma povra inozainta, cha ils homens quasi tuots saun crider cura cha vöglian, u almain saun fer finta da crider, e profittan da que, perche pür memma quels disgrazchos, fòs, sfatschuns, saun fich bain, cha üna duona u giuvna, cura ch'ella vezza ün hom a crider, schi sieu cour dalun as smüda, sco'l lat êsch sü'l fö, e's fo pcho, ho compassiun d'el?

Na, na Annetta ameda mia, pervia dellas larmas (e sgür be fosas) da Magister, nun bütter vi ta fortunna e felicitèd per la vita, e nun ir a't metter la corda a culöz, sco haun fat tauntas e zieva as stiran our ils chavels da desaparaziun, fadia, arüvglentscha, sajast radschunabla Annetta e taidla tia amda Clergia, chi sgür tschauntscha e s'inpaisa be per tieu bain e felicitèd, ed uossa a't propuon, sco eir a vus tuots aunch'üna chosa, üna mia idea chi'm vain güsta uossa e cha sgür il Segner m'inspira e cha sun tscherta cha tuots chatta-ron buna cioe: Sün trais biglets, scrivain sün scodün ils trais noms:

Gian! Giannet! e Gian-Pitschen, e üna vouta plajos aint als mettains in ün chappè, allura tü mia Annetta, vest vi sü'l baunch d'pigna, discht dal fuonz da tieu cour „Ün bap-noss“ e zieva t'esser missa nels mauns da Dieu, tirast sü ün dels trais biglets, e quel cha'l Suprem, chi tuot redscha t'ho destino. pigliarost!

O ameda amda Clergia, dschet Annetta scofondand e la brandand da tuott'sa forza, o tü nun sest quaunt'amur, cha bè daspö quaist poch temp, il Segner ho miss in mieu cour, per „El“, e tü sest bain eir tü, cha sa famiglia, sch'eir povra, ais onorabla e respetteda da tuots, tü sest quaunt bun ch'el ais cun sieus genituors, cha'ls scholars tuots al respettan e l'amman, tü sest eir ch'el ais brèv, bun, sainza vizzis e lavurius!

Tü sest cha'l Segner ans ho benedieus cun bgerra roba, cha avains pü cu noss bsögn, tü sest bain eir, cha que nun ais bè la ricchezza chi pò ans render containts e felicis, anzi eir mutuèla simpatia, bainvöglenscha ed amur, e poi craja'm pür chër' amda, cha ün giuven chi as sainta taunt comoss, udind a tschantscher della felicitèd ed amur della famiglia, renderò sgür eir sia famiglia fortunèda!

O eir tü ameda amda, am hest quinteda bgerras voutas, da Sar Peter chi t'amaiva e cha tü amaivast, cha eiras inpromiss, e'm hest fatta ler las bellas chartas ch'el a't scrivaiva, e cha tü'm hest arcomandeda, (scha il Segner a't clamma aunz cu a mè) dallas metter sün tieu cour, in tieu vaschè! O eir tü am hest ditta, cha cura chi ais gnida la trista nova della mort da quel chi eira per tè l'Univers, hest cret da murir da fadia e d'inereschentünna, quel cha auncha uossa am discht suvenz, cha mê nu'l smancherost e l'amerost fin cha tü vivast! Eir tü sest que chi ais „Amer“, o sajast tü quella, chi aunch'in amur da tieu spus, chi ais in tschel, saja la prüma ans giävüscher hain e fortunna, ed aruver Dieu con mè insemel ch'el benedescha noss'uniun!

E dal cour memma plain, dall' amda Clergia las larmas culettan abundantas, s'unind a quellas d'Annetta, ed ella la strandschand a sieu cour la dschet: Schi figlia diletta, ameda mia, schi tü hest rad-schun, schi eau l'amerò fin cha viv, schi, schi piglia eir tü quel cha tü amast, e dal fuonz da mieu cour, chi'm pera chi uossa am giaja per mez, giävüsch cha'l Segner as benedescha e's piglia in sia paterna chüra! Schi, Sar Magister ais ün brev, bun e virtuos giuven, e vus avais roba pü cu avuonda per vus e las cheras crea-

türinas cha'l Segner as darò, perche tuot que cha Ligrezcha ed eau avains, saro voss, e da voss chers infaunts, nischì Ligrezcha?

O schi, schi, dschet Giunfra Ligrezcha comossa e brancland Annetta, schi sajas fortunòs, vöglià il Segner as benedir e's guider sün sias vias!

E durante ün bun momaint dürettan ils giavüschs per Annetta e sieu Tschernieu, sco eir las brancedas da tuots!

E Maschel Duri s'instradet per il murütsch, d'innua el bain bod capitet, cun quatter clochas cocunèdas, da que vin alv, dutsch, chi taunt plaschaiva a Giunfra Clergia e Giunfra Ligrezcha, e cha be traunter ellas, avaivan batagio „Gramma celestiela“!

Ah! dschet Annetta dvanteda purpura da dalet e d'amur, be cha mieu amò Gianin füss almain quia eir el, o quaunt'algrezcha per sieu cour, chi taunt chöntschi as comova, sch'el uossa ans vress e'ns odiss!

Pür allas ündosch Annetta e Maschel Duri acompagnettan a chesa, las duos sruors, ed aunz cu's separer d'ellas, Giunfra Clergia dschet auncha bè bassin e in ün'uraglia ad Annetta: Tuoçha figlia amèda, cu cha mieu frunt ais bugliaint, e quaunt ferm cha mieu cour batta, o che inefabl'algrezcha e leidezza, chi m'aspetta darcho quista not, perche sest figlia chera, cura cha la saira baiv ün pò da que vin dutsch, alv da tieu bap, schi la not saimper „a'L“ vez auncha am sorir d'amur, sco cur eirans spus, ch'el gniva las sairas e staiva fin tard la not cun mè. Schi', eau „L'am“ auncha, e l'amero fin a mieu ultim sospir!

Eir, darcho Annetta, nun savet serrer-ögl da tuotta not, ma quella not füt eir per ella, üna dellas pü deliziusas e felices da sia vita, üna not, inua cha sieu cour sentit la dutschezza e sench'algrezcha, da quel sentimaint il pü dutsch e'l pü sench, cha'l Segner implaunta in noss cours: „Amur“!

E cura cha il sain da di comanzet a suner, e cha ogni cling la dschaiva: „Gianin! Gianin! Annetta spandand larmas d'amur, respundaiva: Schi, eau T'amm! eau T'amm! O Dieu bun, fontauna dad ogni bain e d'amur, sajast milli voutas ingrazcho per Tia divina, paterna bunted invers mè, e per que cha Tü uossa am laschast sentir!

Ils ögls cregns, e fazöl-alv da Sar Gianin!

Eiran digia passos duos mais, daspö la memorabla saira, cha in chesa da Maschel Duri avaiva gieu lö il solenn cussagl da famiglia, e füttan bavidas in sandet dels nouvs inpromiss las quatter clochas vin alv: „Gramma-celestiela“!

Ed ogni saira Sar Gianin gniva a chatter sia amêda Annetta, e staiya cun ella fin tard la not, ed ogni saira lur amur dvantaiva pü viva, sco eir il giavüsch e desideri d'esser bain bod unieus per saimper!

Eir la seguonda saira del ann-nouv, Sar Gianin sco adünna, eira gnieu tar sa spusa!

Ma bain bod, cura ch'els füttan suletts, Sar Magister tret da sa giloffa ün pitschen fazöl alv, cun il quël el as süjantet ils ögls!

Vzand que Annetta al dschet sospirand d'amur; o tü nun poust crair mieu cher, che effet cha que'm fo, in a't vzand a süjanter tieus ögls cun quist fazöl alv, que am tira in memoria la saira, cha tü uossa clamast saimper „La saira da ma predgia“, e d'uoss'invi vögl cha üi portast saimper „da nès“ fazöls alvs, sest mieu cour!

Sest cher' Annetta, dschet Sar Gianin soriand, eau hè piglio quaista saira quist fazöl alv, pervia cha sterzas-saira sco sest, gettans eir tü ed eau, cun la giuventünna som il clucher a „suncr-our l'ann vegl“ sco fains adünna, e hè clappò-aint, sco m'ariva suvenz, üna brava starvèra, chi eir saimper am fò larmer ils ögls, e ma mamma disch, cha per as süjanter ils ögls voul que fazöls d'fil, chi iritan main cu'ls fazöls d'bambèsch!

Sco'n straglüschi, gnit ün'idea ad Annetta, chi cun vusch suffocheda al dschet: O di Gianin, la saira della tschaina dellas liangias, üi sco cha tü uossa saimper dist: „La saira della predgia“, avaivast forse eir starvèra, perche que'n pèra sgür, cha eir quella saira, a't hegia vis a süjanter ils ögls cun ün fazöl alv, circa sco quaist??

Sar Gianin stet ün bun momaint a rifferter, e poi la dschet: Schi, schi tü hest radshun ma chëra, schi uossa m'algorf fich bain, cha giand ad accompagner noss trais buns amihs, la damaun a bunura „sü per la montagna, süjet brav, e siand digia fraid, in gnand vers chesa am refraidet, e sco'l solit, per qualche dis hè gieu ma solita brava starvèra e'ls ögls crègns!

D'ün sagl Annetta füt inmez la stüva, ed as tignand ils flaunchs giraiva d'ün chantun al'oter, riand dad ota vusch, sco scha dandetta maing füss'la dvanteda bluorda despareda!

La vzand a rir in que möd ed a girer per stüva, in quell'agitaziun, Sar Gianin, nels prüms momaints, avet tema e nun savaiva propi as fer ün'idea del motiv della dandetta iralited da sa spusa, ma finelmaing vzand cha que nun piglaiva fin el la dschet:

Ma di'm in amur da Dieu Annetta, che cha tü t'impaisast, che chi't mauncha, e che cha tü hest, per rir dandettamaing in quel möd e sainza motiv.

O amô Gianin lascha'm rir, schi lascha'm bè rir aunch ün po, eau t'arouv, fin cha vegn darcho a fled, e poss a't quinter tuot, dschet Annetta as tschantand spêr el, e pozzand sa testa sün sia spêdla!

E riand lo da cour auncha durante ün bun momaint fin ch'ella as sentit in cas da podair darcho tschantscher, Annetta quintet a sieu spus, cha ün dels principels motivs, per il quël ella l'avaiva preferieu als oters trais, chi l'istess di scu el l'avaivan domandeda, füt, ch'ella sainza fall avaiva cret, cha la saira della predgia, ch'ella duos voutas l'avaiva vis as süjanter ils ögls cun que fazöl alv, sas larmas füssan culedas pervia, ch'el füss telmaing comoss da que ch'ella als avaiva dits dalla felicitèd ed amur della famiglia!

Ma, continuèt Annetta (pozzand sieus leivs arsantos d'amur sün ils leivs da sieu „Amô“): Pür uossa ingrazch il Segner dal fuonz da mieu cour, ch'el a't ho do quella starvera, e cha he cret cha tieus ögls crègns, sajan plains d'larmas chi gnivan da tieu cour perche „mê“, na „mê“ nun avess podieu amer ün dels oters trais, sco ch'eau t'amm. Mê nun avess podieu sentir per üngün in quaist muond, que ch'eau saint uossa per tè! tü est ma vita, ma spranza, mieu dalet, mieu tuot! Eau T'amm e T'amerò fin a mieu ultim sospir!

Giov. Mathis.

